

Sygn. akt IV CZ 94/13

POSTANOWIENIE

Dnia 24 października 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

SSN Maria Szulc

w sprawie z wniosku G. M. i B. M.

przy uczestnictwie W. K., T. K., C. P., I. P. i Skarbu Państwa - Marszałka
Województwa [...]

o ustanowienie drogi koniecznej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 24 października 2013 r.,

zażalenia wnioskodawców

na postanowienie Sądu Okręgowego w O.

z dnia 5 marca 2013 r.

**uchyla zaskarżone postanowienie pozostawiając Sądowi
Okręgowemu w O. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 5 marca 2013 r. Sąd Okręgowy w O. na skutek apelacji uczestników W. K. i T. K. uchylił postanowienie Sądu Rejonowego w P. z dnia 9 października 2012 r., którym ustanowiona została służebność drogi koniecznej dla nieruchomości nr 105/2 położonej w R. stanowiącej własność wnioskodawców B. i G. małżonków M. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu, znosząc postępowanie przed tym Sądem i pozostawiając Sądowi Rejonowemu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za drugą instancję. Sąd Okręgowy stwierdził, że reprezentujący w sprawie wnioskodawców adwokat legitymujący się pełnomocnictwem do sprawy o zasiedzenie nie był należycie umocowany, co spowodowało nieważność postępowania na podstawie art. 379 pkt 2 k.p.c., którą sąd odwoławczy zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. uwzględnił z urzędu.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Okręgowego wnioskodawcy zarzucili naruszenie art. 379 pkt 2 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie w następstwie uchylenia postanowienia Sądu Rejonowego na skutek apelacji uczestników lecz na korzyść wnioskodawców, którzy nie zaskarżyli wydanego w sprawie postanowienia. Podnieśli nadto, że brali aktywny udział w postępowaniu przed Sądem Rejonowym potwierdzając w ten sposób działania występującego w ich imieniu pełnomocnika, co jest wystarczające dla usunięcia braku jego niewłaściwego umocowania. Wskazali, że początkowo brali pod uwagę wystąpienie do Sądu z wnioskiem o stwierdzenie zasiedzenia służebności, w wyniku czego udzielili adwokatowi pełnomocnictwa tej treści, jednak w przedmiotowej sprawie popierali inicjujący ją wniosek o ustanowienie służebności drogi koniecznej. Podali, że nie byli wzywani przez Sąd do usunięcia braku niewłaściwego umocowania pełnomocnika. Do zażalenia dołączyli odpis pełnomocnictwa udzielonego dotychczasowemu pełnomocnikowi do sprawy o ustanowienie służebności drogi koniecznej oraz oświadczenie potwierdzające jego czynności w sprawie. Wnieśli o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie przyjmuje się, że uprawnienie do powołania się na brak właściwego umocowania pełnomocnika przysługuje obu stronom (uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 r., III CZP154/07, OSNC 2008, nr 12, poz. 133, wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 lutego 2004 r., IV CSK 269/02, nie publ., z dnia 23 marca 2006 r., IV CSK 115/05 „Biuletyn SN” 2006, nr 6, s. 9, z dnia 16 lutego 2012 r., III CSK 195/11, OSNC 2013 ZD nr C, poz. 49). W uzasadnieniu tego poglądu Sąd Najwyższy, odrzucając odmienne zapatrywanie oparte na argumentacji, że wymaganie właściwego umocowania pełnomocnika zostało ustanowione jedynie na rzecz strony korzystającej z zastępstwa tego pełnomocnika (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 1999 r., III CKN 209/98, nie publ., z dnia 21 grudnia 2000 r., IV CKN 209/00 nie publ., z dnia 7 lutego 2002 r., I CKN 489/00, OSNC 2002, nr 12, poz. 157, z dnia 7 kwietnia 2004, IV CK 661/03, „Izba Cywilna” 2004, nr 11, s. 46, z dnia 9 marca 2005 r. III CK 263/04, nie publ, z dnia 6 listopada 2008 r., III CSK 209/08 „Monitor Prawniczy” 2010, nr 10 dodatek, s. 28, z dnia 10 lutego 2011 r., IV CSK 263/10, nie publ., z dnia 13 maja 2011 r., V CSK 361/10 nie publ.) trafnie wskazuje, że ustanowione w postępowaniu rygory i sankcje służą nie tylko interesom stron, ale chronią także interes wymiaru sprawiedliwości wyrażający się w zagwarantowaniu pewności i stabilności orzeczeń sądowych. Interesu prawnego w tym zakresie, polegającego na usprawiedliwionym oczekiwaniu niewzruszalności zapadłego i prawomocnego orzeczenia nie można odmówić również tej stronie, której uchybienie nie dotyczy. Na gruncie tego stanowiska, które Sąd Najwyższy w składzie obecnie orzekającym podziela, bez znaczenia dla dopuszczalności rozważania z urzędu przez sąd apelacyjny nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji jest to, która ze stron wniosła apelację. Kwestię tę sąd apelacyjny rozważa bez względu na to, którą ze stron dotknęły skutki nieważności postępowania.

Uchybienie nienależytego umocowania pełnomocnika, jeśli jest nią osoba, która może być na podstawie ustawy procesowej pełnomocnikiem strony, ma charakter usuwalny i w tym celu sąd wyznacza stronie określony termin.

Strona może usunąć brak nienależytego umocowania pełnomocnika przez udzielenie danej osobie pełnomocnictwa i jednocześnie w związku z tym umocowaniem rozciągnąć jego skutki na wcześniejsze, dokonane przed jego udzieleniem czynności przez ich potwierdzenie (uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 r., III CZP 154/07, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2000 r., IV CKN 1137/00 nie publ.). Takie zatwierdzenie czynności może nastąpić również w postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku (postanowienia kończącego postępowanie) sądu pierwszej instancji i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 2 k.p.c., (art. 394¹ § 1¹ k.p.c.) i wówczas wyłączona jest możliwość przyjęcia nieważności postępowania na tej podstawie, że pełnomocnik nie był należycie umocowany (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 1999 r., I CKN 1108/97, OSNC 1999, nr 9, poz. 158). W postępowaniu tym Sąd Najwyższy – zgodnie ze stanowiskiem przyjętym w postanowieniu z dnia 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013, nr 4, poz. 54) poddaje kontroli prawidłowość stwierdzenia nieważności postępowania przez sąd drugiej instancji.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy wnioskodawcy, którzy nie byli wzywani przez Sąd Okręgowy do usunięcia braku niewłaściwego umocowania pełnomocnika, w obecnym postępowaniu zażaleniowym usunęli ten brak ze skutkiem obejmującym także postępowanie apelacyjne przez udzielenie pełnomocnictwa nienależycie umocowanemu adwokatowi i następnie zatwierdzenie jego wcześniejszych czynności, co wyłącza możliwość uznania, że zachodzi przypadek nienależytego umocowania pełnomocnika na podstawie art. 379 pkt 2 k.p.c.

W tym stanie rzeczy zaskarżone postanowienie podlegało uchyleniu na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c.

